

ARQUEOCEC

FULL INFORMATIU DEL GRUP D'ARQUEOLOGIA
"PELEGRÍ CASADES I GRAMATXES
(Secció d'Història i Art)

Any 4
Març 2014

Núm. 32

ACTIVITATS FETS I NOTÍCIES D'ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

Excursió a la gran
Muralla ibèrica del
Turó del montgròs

Visita al
Sanatori de can
Casademunt
(El Brull)

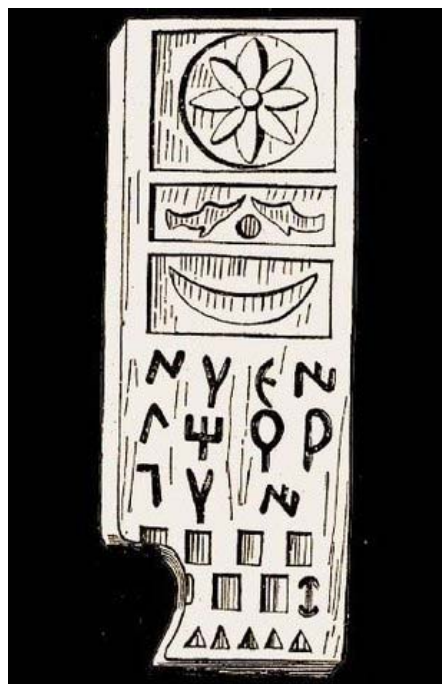
EL DISSABTE DIA 22 DE MARÇ

---2---

BUSCANT PECES PERDUDES

El 1858, arran de les obres d'enderroc d'una finca del carrer de l'Arc de Sant Ramon del Call de Barcelona, va aparèixer una misteriosa estela ibèrica. Però aquell mateix any es va perdre, i avui només es pot apreciar ens uns dibuixos. Segons algunes fonts, la peça – que fa, o feia, un metre d'alçada i té tres línies de text i uns símbols que semblen el sol i la lluna– es va reutilitzar al mateix indret com a material de construcció. Però hi ha altres versions. On és l'estela ibèrica de Barcelona? Un enigma que ara l'Ajuntament vol intentar resoldre amb la col·laboració dels barcelonins.

El Servei d'Arqueologia ha posat en funcionament una nova web (www.bcn.cat/arqueologiabarcelona) amb una secció que farà les delícies als amants del passat de la ciutat: *A la recerca de peces desaparegudes*. “Fàcil no ho serà, però no és impossible que podem localitzar-la”, emfasitza Josep Lluís Alay, el director de Patrimoni, Museus i Arxius. Ha començat un joc de recerca apassionant. I l'estela del Call és tan sols la primera peça d'un conjunt perdut més ampli que el consistori pensa que pot recuperar amb l'ajut de la ciutadania.

Dibuix de l'estela ibèrica

El Servei d'Arqueologia, amb més de mig segle d'història, s'ha proposat ser més pròxim i còmplice de la gent amb la seva nova web però també en la seva nova seu física, situada al carrer d'en Rull, 4, on tothom que vulgui podrà accedir al seu centre de documentació i remenar els fons (memòries, fotografies i plànols que generen les diverses intervencions arqueològiques), això sí, mitjançant cita prèvia.

CONFERÈNCIES

5 de març

Intervencions arqueològiques a la pedrera romana del Mèdol (Tarragona)

19 de març

Vuit anys de recerca al jaciment arqueològic de la Dou (Sant Esteve d'en Bas, Garrotxa): del neolític antic al bronze final.

Lloc i hora: sala d'actes del Palau Marc. Rambla de Santa Mònica, 8, Barcelona.

A les 19,00 hores

Organització: Departament de Cultura. Direcció General d'Arxius, biblioteques, museus i patrimoni. Servei d'Arqueologia i Paleontologia.

--3--

EL VI DE BAETULO

Baetulo, avui Badalona, va ser un gran centre productor i exportador de vi en època romana. L'esplendor econòmica i social d'aquesta vila, fundada l'any 80 aC. va ser en època de l'emperador August, i es va allargar fins a bona part del segle I dC. Se sap, per escrits de Plini, que el vi que donaven les abundants vinyes d'aquest territori no era gaire delicat, això sí...però les tropes romanes el sabien agrair. S'han pogut identificar àmfores de Baetulo en tres vaixells del S-IdC. enfonsats a la costa mediterrània.

Dels tres vaixells estudiats, dos es van enfonsar al nord de la costa catalana a causa del mal temps. L'un ho va fer a la zona dels Ullastres, a Palafrugell, entre l'any 25 aC. i el canvi d'era. L'altre va naufragar al Port de la Selva, entre els anys 10 aC, i 5 dC. El tercer es va localitzar al sud de la costa francesa, a Portvendres. El naufragi es va produir entre els anys 10 i 20 dC. com a conseqüència d'un fort temporal.

Es tracta de tres vaixells coneguts de fa temps, algun dels quals ja s'havia excavat fa molts anys. I ara amb les noves tecnologies, des de la UB s'han analitzat a fons els recipients que hi havia a les naus, demostrant així la seva procedència badalonina.

Les obres del metro van treure a la llum un complex terrisser de més de 4.000 m², equipat amb sis grans forns, que podien coure entre 300 i 400 peces cadascun. En un mes el taller tenia capacitat per produir al voltant de 2.000 àmfores. Si en cadascuna de les àmfores hi podien cabre entre 22 i 24 litres de vi, estem parlant d'una producció que, en un mes, permetia envasar gairebé 50.000 litres de vi.

Des que s'inicia la producció de vi i àmfores, al segle I aC, fins al segle I dC, que va minvant, passen moltes coses, és clar, i hi ha moltes dinàmiques de producció i comerç.

En tot cas, sí que se sap que l'apogeu es va viure en època de l'emperador August, de qui aquest any es commemoren els 2.000 anys de la seva mort.

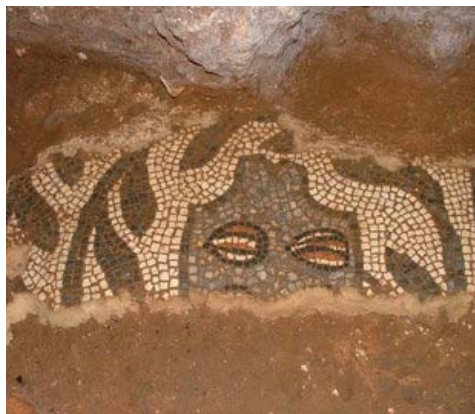
--4--

PLA BARCINO

L'organ gestor del patrimoni arqueològic de Barcelona afirma que aquest serà un any intens, tot posant l'accent al Pla Barcino “el projecte estrella del mandat”.

Els experts volen tenir el màxim d'informació sobre els dos recintes emmurallats d'època romana, el seu traçat, la seva cronologia i la tècnica constructiva. Volen definir el nou passeig de la muralla que ressegueix tot el llenç defensiu des de l'avinguda de la Catedral fins a la plaça dels Traginers.

L'any que ve volen obrir al públic la *domus* del carrer d'Avinyó, 15. Actualment s'està estudiant i restaurant l'important conjunt de pintures murals recuperat de la intervenció arqueològica de fa deu anys.

Mosaic de la domus del carrer d'Avinyó

Dins del Pla Barcino, també es faran actuacions a l'aqüeducte i al subsòl del conjunt monumental de la Plaça del Rei, que s'obrirà al públic aquest any mateix. I se seguirà excavant fins al maig a la vil·la romana del pont del Treball Digne, a la Sagrera.

Junt amb el Laboratori de Modelització Virtual de la Ciutat de la UPC, s'està elaborant una maqueta virtual de la Barcino de finals del S-III dC. moment en que s'acaba de construir el segon recinte defensiu de la colònia.

EL MICVÉ DE GIRONA

Al call jueu de Girona i a tocar del pati del Museu d'Història dels Jueus, a l'espai conegut com la cisterna, s'hi ha descobert el **micvé**, que formava part de la sinagoga, una descoberta important doncs era l'última pica de banys rituals jueus del segle XV.

Els arqueòlegs sabien on excavaven, ja que hi ha documents que demostren que és precisament en aquest punt on hi havia l'antiga sinagoga.

L'excavació va ser senzilla i en dues setmanes van posar al descobert aquest últim micvé, d'unes dimensions d'un metre d'amplada per 1,60 metres de llargada, amb la canalització que portava l'aigua fins a la piscina. La troballa té sobretot una

gran importància històrica.

De l'època medieval, només se'n conserven instal·lacions semblants a Besalú, Sicília, el nord d'Alemanya i Montpeller.

--5--

URUK (MESOPOTÀMIA)

A principis del S-XX es varen produir importants descobriments sobre els orígens de Mesopotàmia, els quals varen revelar que en el IV mil·lenni a.C. ja existia el país de Sumer, civilització important amb unes institucions i una economia altament desenvolupada. Encara faltaven 2.500 anys perquè a Europa s'aixequessin els primers dòlmens i menhirs. I Egipte encara no estava configurat com un país amb un faraó al capdavant.

La vida quotidiana als carrers d'Uruk (reproducció)

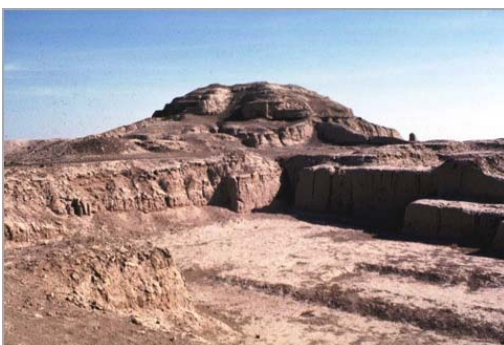
Els primers homes arribaren a

Mesopotàmia fa uns 100.000 anys (durant la interglaciació Riss-Würm), portant una vida nòmada típica de l'home prehistòric.

A la primera meitat del V mil·lenni apareixen les primeres ciutats (Jarmo, Hassuna, Halaf) desenvolupant paral·lelament la sensibilitat artística amb exemples de ceràmica decorada. Aquest període (en el que destaquen Èridu, Ur i Uruk) arriba al seu apogeu a finals del V mil·lenni (el-Obeid), i, cinc segles més tard, apareixen en el sud de Mesopotàmia els sumeris, els primers pobladors de la zona. El període en el que es varen establir s'anomena "Època d'Uruk" i en els vuit segles que va durar la primera civilització d'Uruk, és quan apareix la primera escriptura, que amb el temps es va convertir en cuneïforme. Al final d'aquest període d'Uruk comença la veritable història de Sumer, amb l'anomenada "Època Protodinàstica".

Uruk va ser descoberta per Wiliam Loftus el 1849, tot i que els moments arqueològics més remarcables no arribarien fins a principis de segle, 1912-1913, quan Julius Jordan i el seu equip de la "Societat Alemanya Oriental" varen descobrir el temple d'Inanna i l'antic mur que envoltava la ciutat sobre el 3.000 a.C. construït per Gilgamesh. Acabada la I^a Guerra Mundial, Jordan prossegueix les investigacions, descobrint un temple cassita i comença a excavar a Eanna, trobant els primers edificis i les primeres tauletes.

El 1954 Heinrich Lenzen descobreix una sèrie de tauletes escrites en sumeri i datades del 3.300 a.C. aproximadament i que situaren Uruk com un dels primers centres urbans on s'utilitzava l'escriptura com un mètode de comunicació quotidià. Les excavacions es paralitzaren amb la II Guerra Mundial, i es reprengueren en acabar aquesta, però es bloquegen de nou amb la Guerra del Golf, La Crisi de Kuwait i la guerra del 2003.

EL VI ETRUSC

--6--

Un estudi que va examinar objectes francesos antics utilitzats per a la fabricació i el transport de vi, suggeria que el suc francès era d'origen italià.

Els investigadors trobaren evidències químiques indicadores de la presència de vi en àmfores que ja era sabut que havien estat importades dels pobles etruscs d'Itàlia, a l'entorn del S-VI a.C. També una premsa de raïm identificada a la mateixa regió del sud-est francès evidenciava que el suc es va fer popular i va generar una indústria local que eventualment conqueriria el món.

Els científics trobaren també evidències de que els vins contenien resines de pi i d'herbes que possiblement haurien ajudat a preservar el vi durant el seu viatge marítim d'exportació.

Els historiadors creuen que els etruscs, una civilització pre-romana d'Itàlia, varen aprendre la viticultura dels fenicis, que a la vegada la varen escampar per la Mediterrània a partir de la primera Edat del Ferro, que a Europa va ser als voltants del 700 a.C.

Aquestes conclusions estan basades en el fet que els dos pobles van utilitzar àmfores de forma similar. Aquests contenidors estaven especialment dissenyats per al transport de líquids i sòlids i permetien la col·locació ordenada de la càrrega en el casc de les embarcacions.

També és sabut que els etruscs enviaven gèneres al sud de França en aquestes àmfores. El que no es sabia fins ara és que aquests contenidors portessin vi.

L'equip d'investigació va centrar la investigació en objectes de l'indret arqueològic costaner de Lattara, prop de la ciutat de Lattes, al sud de Montpeller (Llenguadoc), on la importació d'àmfores va continuar fins al període de 525-475 a.C.

Escena vitivinícola en una terrissa atenenca del S-VI a.C. recuperada en el jaciment etrusc de Vulci, Itàlia.

Premsa de vi etrusca

Malgrat tot, la hipòtesi etrusca és força nova i fa una proposta força interessant sobre la possible influència vitivinícola d'aquesta civilització culta i orientada a l'art.

